

รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี
CREATIVE TOURISM ROUTE MODEL BASED ON CULTURAL WISDOM
OF BAN DON MANAO TAI DAM ETHNIC SUPHANBURI PROVINCE

อุทุมพร เรืองฤทธิ์

Uthumporn Rueangrit

ผกา มาศ ชัยรัตน์

Pakamas Chairatana

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

College of Management University of Phayao

E-mail: Uthumporn.r@rmutsb.ac.th

Received September 15, 2021; Revised December 6, 2021; Accepted April 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี 2) ศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี และ 3) เพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี วิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ความสนใจต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์โดยให้ความสนใจในเรื่องวิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์ รองลงมา ได้แก่ ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ 2) ภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมของชุมชนไทดำบ้านดอนมะนาว ได้แก่ การทอผ้าลายแดงไหมและการทอผ้าซิ่น การปักหน้าหมอน การทำกระดุมเงิน การปักดอกเปี้ยว อาหารพื้นถิ่น หัตถกรรมจักสาน 3) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทดำ สามารถออกแบบได้ 2 ลักษณะ คือ แบบวันเดียว และแบบ 2 วัน 1 คืน โปรแกรม เยือนถิ่นแห่งศรัทธา วัฒนธรรมแห่งความเชื่อ และจิตวิญญาณไทดำ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ภูมิปัญญา, กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

Abstract

The objectives of this article are to 1) study tourists' interest in cultural activities of ethnic group in Suphanburi province; 2) study the cultural wisdom of Ban Don Manao Tai Dam, Suphanburi province and 3) design a creative tourism route of the Ban Don Manao Tai Dam ethnic, Suphanburi province. This research is a combined method research. Data collecting tool was questionnaires for quantitative research. The sample group used in the study was 400 tourists chosen by accidental sampling method. The qualitative data collecting tools was the in-depth interview which the key informant groups were government sector, the private sector, and the community sector chosen by specific sampling method for 15 people. The statistical data used for analysis were frequency, percentage, content analysis and presented in a descriptive form.

The research resulted found that: 1) Tourists travelling to Suphanburi province are interested in creative tourism of ethnic group comprising lifestyle and ethnic background followed by cultural tradition and the wisdom of ethnic groups. 2) Cultural wisdom of Ban Don Manao Tai Dam community comprises watermelon-patterned cloth/sarong weaving, pillow pattern embroidering, silver buttons making, Dok Piew embroidering, local food cooking and wicker handicraft craving. 3) Creative tourism routes based on cultural wisdom of Tai Dam ethnicities can be designed in 2 styles namely one-day plan or two-day and one-night program of Visiting Land of Faith, Culture of Belief and Tai Dam Spirit.

Keywords: Creative tourism, Wisdom, Tai Dam ethnic Groups

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ แม้ในขณะนี้ทั่วโลกจะประสบปัญหาจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 อย่างหนัก ทำให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเกิดการชะลอตัว บางธุรกิจต้องปิดกิจการลงเพราะเนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายของธุรกิจได้ แต่ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวยังคงมีอยู่ トラบใดที่มนุษย์ยังคงต้องการการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นการเดินทางท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โควิด 19 หรือการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่จึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสำคัญและเริ่มวางแผนเพื่อเตรียมรับมือกับการท่องเที่ยววิถีใหม่นี้ โดยหลังจากนี้ รูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นักท่องเที่ยวจะนิยมเดินทางท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงต้องการแสวงหากิจกรรมและการมีส่วนร่วมกับชุมชน

ในพื้นที่ท่องเที่ยว มีการเดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเล็ก และเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองมากขึ้น (มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด, 2564) ซึ่งพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นย่อมทำให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนด้วยการใช้การท่องเที่ยวเข้ามาขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับชุมชน อีกทั้งยังเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างมีคุณค่า และเห็นในคุณค่าของทรัพยากรที่มี ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2561-2580 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ด้วยเหตุนี้จังหวัดต่าง ๆ ได้มีการปรับแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อตอบสนองนโยบายของแผนยุทธศาสตร์ชาติให้เกิดการพัฒนาของเศรษฐกิจในระดับจังหวัดต่อไป

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ จึงทำให้เป็นพื้นที่ ๆ เหมาะแก่การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนั้นจึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดชุมชนโบราณต่าง ๆ เป็นจำนวนมากรวมไปถึงกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยเช่นกัน จากการลงพื้นที่สำรวจชุมชนชาติพันธุ์ไทดำ บ้านดอนมะนาว พบว่า เป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ ประเพณี และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์มาอย่างยาวนาน แต่ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับชุมชนไทดำที่อาศัยอยู่ในอำเภออื่นในจังหวัดสุพรรณบุรี ไทดำบ้านดอนมะนาว เริ่มมีการก่อตั้งชุมชนประมาณช่วง พ.ศ. 2400-2420 โดยในช่วงแรกมีการอพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรีเพียงไม่กี่ครัวเรือน และได้มาตั้งถิ่นที่อยู่ที่บ้านดอนมะนาวในปัจจุบัน และประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก (ประยูทธ สีบอารีพงศ์, 2551) ไทดำบ้านดอนมะนาวยังคงมีการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงยังมีปราสาทชุมชนที่ยังคงถ่ายทอดเรื่องราวทางด้านภูมิหลังของชุมชน ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ได้แก่ ภูมิปัญญาทางด้านหัตถกรรม ศิลปะ ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ความเชื่อ หรืออาหารท้องถิ่น ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และต่อยอดเพื่อพัฒนาให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกต่อไป โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสืบสานภูมิปัญญาชุมชน ตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา ตลอดจนจนเพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชน จากแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี 2561-2564 ได้มีการกำหนดเป้าหมายในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ไว้ว่า การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสู่สากล โดยให้มีการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าท้องถิ่น (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, 2564)

ดังนั้น เพื่อเป็นการตอบสนองพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นจะมุ่งเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนจนมีการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน อีกทั้งยังเป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม

ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ร่วมกับชุมชน รวมไปถึงชุมชนไม่ต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองเพื่อให้เข้ากับนักท่องเที่ยว (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2557) จากวิธีดังกล่าวจะทำให้ชุมชนเกิดความยั่งยืนและได้รับผลประโยชน์โดยตรงมากกว่าการทำหรือสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น จนล้มความเป็นตัวตนของชุมชน จากความสำคัญและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นการศึกษาภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ จะช่วยต่อยอดและส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชน และต่อยอดเพื่อเพิ่มคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาของชุมชน ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอด โดยผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสร้างประสบการณ์ผ่านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ในขณะที่เดียวกันชุมชนก็เกิดการสืบสานทางด้านวัฒนธรรม เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาของชุมชนที่ก่อให้เกิดรายได้ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชนอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จังหวัดสุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่งที่มีการปรับเปลี่ยน และสร้างความแตกต่างให้ต่างไปจากรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแบบเดิม โดยเน้นให้เกิดการสร้างประสบการณ์ร่วมกับชุมชน และใช้ทุนทางวัฒนธรรม หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน โดยนำเสนอผ่านรูปแบบของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) หรือ ยูเนสโก (UNESCO) ได้ให้นิยามไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การเดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะ ฆรรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น จะนำมาซึ่งความเชื่อมโยงกับผู้คนที่สำคัญอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2558) ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นจะประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ (Richards & Raymond, 2000) ได้แก่ 1) การเพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว 2) การใช้สินค้าหลัก คือ ทักษะและประสบการณ์ 3) เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ 4) เน้นวัฒนธรรมประจำวัน 5) นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว 6) เน้นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น จากแนวคิดลักษณะ

ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว โดยการนำเอาทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน และเกิดการสร้างประสบการณ์ใหม่ร่วมกัน

แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นสิ่งดั้งเดิม แสดงถึงความเจริญงอกงาม เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ และมีการเรียนรู้มาตั้งแต่อดีต เกิดการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นทั้งสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เช่น วิถีชีวิต วรรณคดี เป็นต้น ส่วนภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด หรือความเชื่อที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ โดยภูมิปัญญาจะเป็นการแสดงถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละกลุ่มชน โดยภูมิปัญญามีหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน 2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) ภูมิปัญญาไทย กระบวนการเรียนรู้ทางภูมิปัญญานั้น (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544) ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ 1) การลองผิดลองถูก 2) การลงมือทำจริง 3) การถ่ายทอดความรู้

ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ได้แก่ การดำเนินชีวิต การแต่งกาย อาหาร การละเล่น ศิลปะและหัตถกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ จากแนวคิดทฤษฎีที่ได้นำมาใช้ในการออกแบบเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลทรัพยากรทางด้านภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ และนำผลที่ได้มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางทางการท่องเที่ยวต่อไป

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต

มนุษย์มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป โดยการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความแตกต่างกันของสถานะทางสังคม ซึ่งความแตกต่างกันเหล่านี้ย่อมส่งผลให้มนุษย์มีความสนใจและความต้องการที่แตกต่างกัน การตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคจึงมีความสำคัญในการสร้างผลิตภัณฑ์ หรือออกแบบกิจกรรมให้สามารถตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นรูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางด้านจิตใจของมนุษย์ ในด้านทัศนคติ ความสนใจ และความคิดเห็นของผู้บริโภค โดยใช้วิธีการแบ่งรูปแบบการดำเนินชีวิต (AIO) (นฤมล มุลกาศ, 2557) ซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรม (Activity) ความสนใจ (Interest) และความคิดเห็น (Opinions) ซึ่งจาก 3 องค์ประกอบสำคัญนี้จะเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และสามารถนำมาต่อยอดในการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคล

แนวคิดทฤษฎีความต้องการของนักท่องเที่ยว

มนุษย์มีความต้องการที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยพื้นฐานทางด้านความต้องการนั้น มนุษย์มีความต้องการให้ตนเองได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น ตามทฤษฎีของ Maslow (1970) ได้มีการ

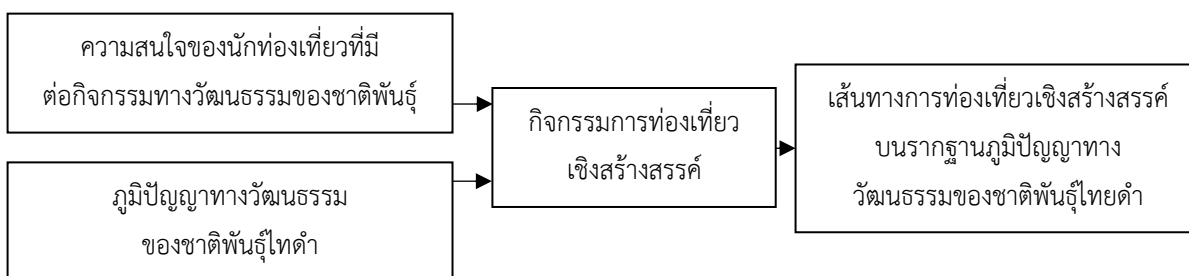

จัดลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านความปลอดภัย ความต้องการความรักและความผูกพัน ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งลำดับขั้นความต้องการทั้ง 5 ขั้นนี้ ยังเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการส่งผลต่อมนุษย์ในด้านความต้องการทางการท่องเที่ยวอีกด้วย จากการศึกษาความต้องการตามแนวคิดและทฤษฎี จึงสามารถสรุปได้ว่า ความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกันเกิดจากความต้องการภายในจิตใจของมนุษย์ โดยมนุษย์แต่ละคนจะมีความต้องการที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกและภายในของแต่ละบุคคล เมื่อก้าวถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวทางด้านกายภาพจะพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ หลังจากที่ร่างกายเกิดความอ่อนล้าจากการใช้ชีวิตประจำวัน เกิดความหิวความกระหาย อยากพบเห็นหรือเรียนรู้สิ่งใหม่ จากการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่แปลกใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน ต้องการได้รับความสุขจากการเดินทางไปยังสถานที่แปลกใหม่ หรือสถานที่ ๆ กำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว โดยมีการสร้างการยอมรับและความสำเร็จผ่านภาพถ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม คือ องค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสม เรียนรู้ของชุมชนชาติพันธุ์ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ ลงมือทำ และพัฒนาด้วยการลองผิดลองถูก และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต ซึ่งภูมิปัญญานี้สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการเรียนรู้ ลงมือทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่จากการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีมีลักษณะการประสานกันระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนไทดำ บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยขอเป็นลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 3,280,933 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการหากลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane เนื่องจากผู้วิจัยทราบจำนวนของกลุ่มประชากร โดยมีค่าความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ขนาดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้คือ 0.05 (Taro yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.95 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลที่ได้ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 จากการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา IOC พบว่า แบบสอบถามที่นำมาใช้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าเฉลี่ยในรายข้ออยู่ในช่วง 0.60-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งต้องมีค่าความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 0.70 (สุภัญชลี อ้นไชยะ, 2555) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัท (Cronbach' alpha coefficient) ผลที่ได้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.952 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ และจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2-3 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว จำนวน 15 คน ได้แก่ ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดอนมะนาว ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนทางด้านวัฒนธรรมไทดำบ้านดอนมะนาว ตัวแทนจากผู้ประกอบการด้านที่พัก/ร้านค้า/ร้านอาหาร และปราชญ์ชุมชน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยมีลักษณะของคำถามเกี่ยวกับความเป็นมาและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนไทดำ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลจากการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการศึกษาในครั้งนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกคำตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษามาจัดลำดับความถี่ของข้อมูล และนำเสนอตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ร้อยละความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์

ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ กิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์	จำนวน	ร้อยละ
วิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์	329	82.30
ชมประเพณีและวัฒนธรรม	318	79.50
ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์	239	59.80
อาหารพื้นถิ่นของชาติพันธุ์	232	58.00
ชมทิวทัศน์และสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนชาติพันธุ์	207	51.70
เรียนรู้วิถีชีวิตชนชาติพันธุ์	207	51.70
ชมศิลปะ ดนตรีพื้นบ้าน	82	20.50

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความน่าสนใจของกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี คือ วิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์ จำนวน 329 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 82.30 รองลงมาคือ ชมประเพณีและวัฒนธรรม จำนวน 318 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 79.50 ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 239 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 59.80 อาหารพื้นถิ่นของชาติพันธุ์ จำนวน 232 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 58.00 และให้ความสนใจในการชมทิวทัศน์และสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนชาติพันธุ์กับเรียนรู้วิถีชีวิตชนชาติพันธุ์ มีจำนวนเท่ากัน คือ 207 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 51.70 และชมศิลปะ ดนตรีพื้นบ้าน จำนวน 82 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 20.50 ตามลำดับ

นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยให้ความสนใจที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนชาติพันธุ์ไทดำ พบว่า ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนมีความหลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ไทดำ บ้านดอนมะนาว เป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่ยังคงมีการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิม พร้อมกับมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงรักษาวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทดำนำมาวิเคราะห์และแบ่งเป็นกลุ่มทางภูมิปัญญาได้ 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) ภูมิปัญญาด้านอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ แกงหน่อส้ม ผักจู้บ (ผักรนำมาคลุกกับเครื่องปรุง เช่น น้ำปลาร้า) แจ่วปลา ซึ่งวัตถุดิบในการปรุงอาหารนั้น จะหาได้จากในหมู่บ้าน และมีวิธีการปรุงอาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ 2) ภูมิปัญญาด้านศิลปะ

และงานฝีมือ ได้แก่ การทำกระดุมเงินที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของไทยทำหัตถกรรมจักสานไทยดำมีความ
ประณีตในการจักสานผลิตภัณฑ์และสิ่งของเครื่องใช้ ที่มีความประณีตสวยงาม กะเหล็บ เป็นเครื่อง
จักสานที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาไทยดำ มีลักษณะคล้ายกระบุง และเปรียบเสมือน
กับเป็นกระเปาะสำหรับใส่สิ่งของของชาวไทดำมาตั้งแต่โบราณ การปักหน้าหมอน คือนำเศษผ้า มาปักที่
หมอนเป็นลวดลายต่าง ๆ ซึ่งลวดลายจะเกิดจากการออกแบบมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และนำมา
ประยุกต์เป็นลวดลาย เช่น ลายขาบัว ลายดอกมะลิ ลายดอกดาวกระจาย เป็นต้นที่นำมาใช้ในการปัก
จะเป็นสีแดงเลือดหมู สีขาว สีส้ม และสีเขียว ซึ่งผู้หญิงไทดำจะต้องปักหน้าหมอนเป็น เนื่องจากถูกสอน
มาตั้งแต่เด็ก ผ้าเปียว ในสมัยโบราณผ้าเปียวจะนำมาใช้ในการฮ้างนม(ผ้าคาดอก) โปกหัว และคล้องคอ
หรือนำมาคาดเอว หากเป็นผู้สูงอายุก็จะใช้ผ้าสีดำ แต่ถ้าเป็นเด็กสาวจะนิยมใช้ผ้าสี ๆ ลวดลาย
บนผ้าเปียวก็จะสะท้อนถึงความประณีตของเจ้าของ 3) ภูมิปัญญาด้านการแสดงและการแต่งกาย
ภูมิปัญญาทางด้านการแต่งกายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาติพันธุ์ และการทอผ้าที่ลายแดงโมที่เป็น
ลายเฉพาะที่แสดงถึงชาติพันธุ์ การฟ้อนแคนที่เป็นภูมิปัญญาของไทยดำ เพื่อเป็นการสร้างความ
ความสนุกสนาน 4) ภูมิปัญญาด้านการเล่นพื้นถิ่น อันก้อ้น (คล้ายการโยนลูกช่วง)

นอกจากนี้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยดำ ยังมีอีกหลากหลาย เช่น ภูมิปัญญาในการสร้าง
ที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะคล้ายทรงกระดองเต่า เนื่องจากเป็นภูมิปัญญาของไทยดำ ที่หลังจากช่วยป้องกัน
ความหนาวเย็นของอากาศได้

**วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างภาคชุมชนชาติ
พันธุ์ไทดำ** พบว่า ภูมิปัญญาของชุมชนชาติพันธุ์ที่สามารถนำมาสร้างเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้ ได้แก่ การทำอาหารพื้นถิ่นของชุมชน เช่น การทำแกงหน่อส้ม
ผักจู้บ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถหาวัตถุดิบที่มีในชุมชน การได้เรียนรู้และลงมือทำด้านศิลปะหัตถกรรมใน
ชุมชน เช่น การปักหน้าหมอน การปักดอกเปียว การเรียนรู้การทำกระดุมเงิน การจักสานกะเหล็บ
ซึ่งในชุมชนยังคงมีปราชญ์ชุมชนที่ยังคอยให้ความรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติพันธุ์
นอกจากนี้ยังรวมถึงการฟ้อนแคน ซึ่งเป็นการเล่นที่สร้างความสนุกสนานให้กับคนในชุมชนและ
สามารถนำมาสร้างเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมและสร้าง
ประสบการณ์ใหม่ และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน พบว่า ชุมชน
ชาติพันธุ์ไทดำบ้านดอนมะนาว มีความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มี
อัตลักษณ์เฉพาะที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของชาติพันธุ์ไทดำ เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย
ศิลปะหัตถกรรม รวมไปถึงมีความพร้อมทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านที่พัก ร้านค้าของชุมชน
และมีปราชญ์ชุมชนที่สามารถรองรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นมาของชุมชน การได้เรียนรู้
วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จึงทำให้ทราบถึง
ความสนใจของนักท่องเที่ยว และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยดำ และสามารถนำมาออกแบบ

กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกับชุมชนได้ดังนี้ คือ เส้นทาง “เยือนถิ่นแห่งศรัทธา วัฒนธรรมแห่งความเชื่อและจิตวิญญาณ ไทดำ” ได้ 2 รูปแบบ คือ แบบวันเดียว และแบบ 2 วัน 1 คืน

ภาพที่ 1 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำ

จากภาพที่ 1 สามารถนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทดำ ได้ดังนี้

โปรแกรมแบบวันเดียว นักท่องเที่ยวเดินทางมายังศูนย์วัฒนธรรมบ้านไทดำ บ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ร่วมกิจกรรมพ่อนแคน จากนั้นทำกิจกรรมตามรอยชาติพันธุ์ผ่านเส้นสายลายผ้าทอไทดำ ได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งกาย ผ้าทอไทดำ เรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่นกับชุมชนพร้อมเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านอาหารท้องถิ่น เช่น แกงหน่อส้ม ผักจู้บ แจ่วปลา รับประทานอาหารกลางวัน ก่อนเรียนรู้การทำกิจกรรมปักหน้าหมอน การปักดอกเปี้ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถซื้อผ้าพันคอและนำไปปักเองได้ตามลายที่วาดไว้ให้ จากนั้นเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และของฝากจากชุมชนก่อนเดินทางกลับ

และโปรแกรมการท่องเที่ยว แบบ 2 วัน 1 คืน นักท่องเที่ยวเดินทางถึงชุมชนไทดำ ณ ศูนย์วัฒนธรรมบ้านไทดำดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จากนั้นร่วมทำกิจกรรมแปงขวัญ (รับขวัญ) จากผู้สูงอายุและผู้ใหญ่ในชุมชนบ้านดอนมะนาว บันจรรย์ตามรอยเส้นทางวัฒนธรรมชุมชน พร้อมฟังเรื่องราว วิถีชีวิต ผ่านสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน เช่น อนุสาวรีย์พระนเรศวร วัดดอนมะนาว ช่วงบาย สาธิตและทดลองการแต่งกาย ทำทรงผมแบบต่าง ๆ ในแบบไทดำ ทรงผมที่บ่งบอกถึงช่วงวัยของผู้คน เรียนรู้การเป่าแคน และการพ่อนแคน ก่อนบันจรรย์ชมวิถีชีวิตพอเพียง เก็บผักปลอดสารพิษของชุมชน มาปรุงอาหารแบบชาวไทดำ พร้อมทำอาหารพื้นถิ่นเป็นอาหารมื้อเย็น ได้แก่ แกงหน่อส้ม ผักจู้บ แจ่วปลา และเข้าสู่ที่พักโฮมสเตย์ในชุมชน ในวันที่สองตักบาตรพระ

เข้าที่โฮมสเตย์ ก่อนไปเรียนรู้และลงมือทำ การทอผ้าไทดำ ทำกระดุมเงิน ทำพวงกุญแจลายหน้าหมอน เรียนรู้และทำผลิตภัณฑ์แห่งภูมิปัญญากับปราชญ์ชุมชน การจักสาน ก่อนนำกลับไปเป็นของที่ระลึกจากชุมชน และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ระลึกจากชุมชน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นมาของชาติพันธุ์ ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ อาจเป็นเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ คือ ความแปลกใหม่ทางด้านแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวันแบบเดิมที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัส กลุ่มชาติพันธุ์จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นรูปแบบวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ เช่น วัฒนธรรมทางด้านอาหาร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของบุคคล Maslow (1970) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ โดยเปิดโอกาสให้ตนเองได้เผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ “ท้าทาย” “น่าตื่นเต้น” เพื่อให้ตนเองได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมของไทยทำได้แก่ การทอผ้า หัตถกรรมจักสาน การทำกระดุมเงิน การปักดอกเปียวและหน้าหมอน อาหารพื้นถิ่น การแต่งกายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของไทยดำ ซึ่งภูมิปัญญานี้ถูกถ่ายทอดกันมาจากปราชญ์ชุมชนโดยผ่านกระบวนการทางด้านความคิด สติปัญญา เพื่อปรับให้เข้ากับการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางด้านภูมิปัญญาของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญา (Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้สร้างจากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาเป็นผลจากการใช้ใช้สติปัญญาเพื่อนำมาใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะต่าง ๆ ของมนุษย์ นอกจากนี้ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยดำที่นำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวคือ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ของกลุ่มชน ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่นและบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชน ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดง ภูมิปัญญาด้านการละเล่น ภูมิปัญญาด้านศิลปะและงานฝีมือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาสินี เหมหงส์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาคือภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวสุรินทร์ ได้แก่ ภูมิปัญญาการละเล่นพื้นบ้าน ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมเครื่องเงิน ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมผ้าไหม ซึ่งนำภูมิปัญญาที่ศึกษาได้มาใช้ในการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยว

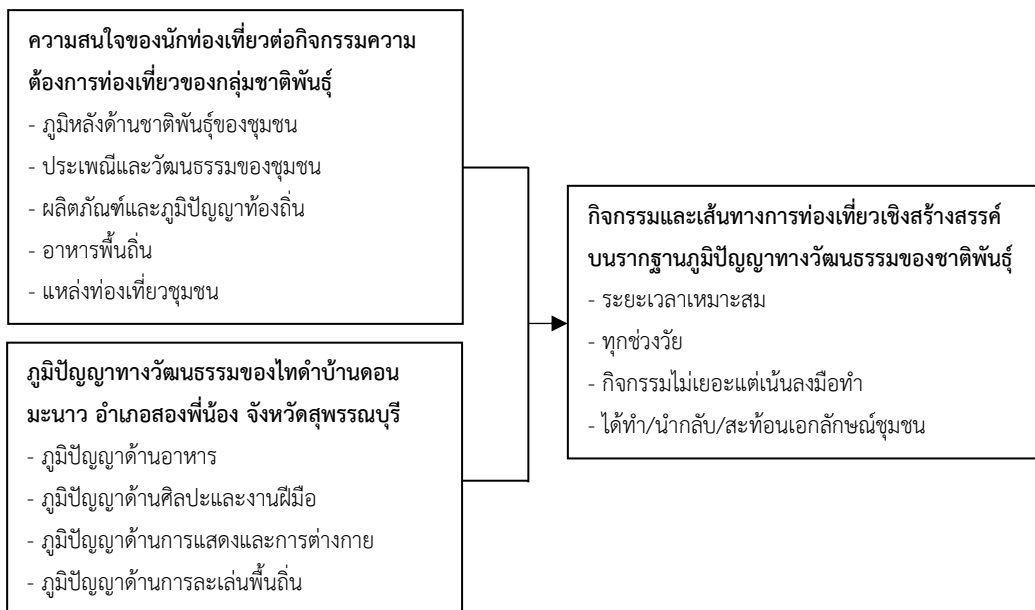
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า จากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้วิจัยได้ออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวได้ 1 เส้นทาง คือ “เยือนถิ่นแห่งศรัทธา วัฒนธรรมแห่งความเชื่อและจิตวิญญาณไทยดำ

และนำเสนอเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบวันเดียว และแบบ 2 วัน 1 คืน โดยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และลงมือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ใหม่จากการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับอัสรีย์ ตียะพิพัฒน์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติริมสองฝั่งแม่น้ำปิง พบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นต้องให้นักท่องเที่ยวเกิดทักษะ และประสบการณ์เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Richards & Raymond (2000) ที่กล่าวไว้ว่า ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะประกอบไปด้วย 1) เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว 2) สินค้าหลักคือทักษะและประสบการณ์ 3) เน้นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ 4) เน้นวัฒนธรรมประจำวัน 5) นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 6) เน้นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการสรุป เรียบเรียงกลุ่มข้อมูลใหม่ จึงทำให้พบองค์ความรู้ที่สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าจากการลงพื้นที่ไปสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล และนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา มาเรียบเรียงเป็นองค์ความรู้ใหม่ดังนี้ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยสิ่งที่นักท่องเที่ยวจะนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว คือ ให้ความสนใจในด้านภูมิหลังของชุมชน ในด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

ผลิตภัณฑ์และภูมิปัญญาของชุมชนมีเอกลักษณ์และมีความน่าสนใจ อาหารพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีความน่าสนใจและแตกต่าง ทางด้านองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทดำ ค่อนข้างมีความหลากหลาย ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มทางภูมิปัญญาของไทดำบ้านดอนมะนาว ได้ 4 กลุ่ม โดยยึดหลักภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ มาจัดเป็นหมวดหมู่ทางด้านภูมิปัญญาของชุมชน ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านอาหาร ภูมิปัญญาด้านศิลปะและงานฝีมือ ภูมิปัญญาด้านการแสดงและ การแต่งกาย และภูมิปัญญาด้านการเล่นพื้นถิ่นของไทดำ ซึ่งความสัมพันธ์ทางด้านความสนใจของนักท่องเที่ยวและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ในการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยต้องมีการคำนึงถึงลักษณะของ กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ คือ นักท่องเที่ยวต้องมีโอกาสได้ลงมือทำ และเมื่อทำเสร็จแล้วสามารถที่จะนำกลับไปเป็นของฝากหรือของที่ระลึกจากชุมชนได้ โดยกิจกรรมนั้นสามารถสะท้อนถึงความเป็นตัวตนของไทดำได้ มีระยะเวลาเหมาะสมกับกิจกรรมที่ออกแบบให้นักท่องเที่ยว สามารถทำได้ภายในระยะเวลาจำกัด และสามารถรองรับได้หลากหลายช่วงวัย และเน้นกิจกรรมไม่มากแต่นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำจริง เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ที่แท้จริงให้กับนักท่องเที่ยว

สรุป

รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนรากฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทดำบ้านดอนมะนาวนั้น เป็นการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยึดหลัก ความดั้งเดิมทางด้านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทดำ เพื่อให้ชุมชนเกิดแนวทางในการนำทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชนมาต่อยอดพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการเพิ่มโอกาสที่จะก่อให้เกิดรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานภาครัฐ และภาคชุมชน สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้ความสนใจทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลาย เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ และสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและอยากเดินทางมาเยือน

1.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำความรู้ทางด้านภูมิปัญญา ไปต่อยอดในการพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน

1.3 หน่วยงานภาครัฐ หรือชุมชน สามารถนำเส้นทางการท่องเที่ยวไปพัฒนาต่อยอดให้มีเส้นทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น หรือนำไปใช้ในการเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอื่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่ได้คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยควรให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวด้วยชุมชนเองอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2561 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด). สืบค้น 25 มีนาคม 2562. จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=438&filename=index.
- กรมการท่องเที่ยว. (2560). คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- นฤมล มูลกาศ. (2557). การวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อสินค้าแฟชั่นทางอินเทอร์เน็ตในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9(1), 80-101.
- มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2564). อนาคตฐาน การท่องเที่ยวไทย หลังโควิด. สืบค้น 12 กันยายน 2564. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/926948>.
- วิลาสินี เหมหงส์, คณินนิตย์ ไสยโสภณ และ บุญยัง หมั่นดี. (2561). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 19(1), 59-68.
- สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี. แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี 2561-2564. สืบค้น 12 กันยายน 2564. จาก <https://ww1.suphanburi.go.th/strategic//?page=1>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี 2561-2564. สืบค้น 12 กันยายน 2564. จาก <http://www.suphanburi.go.th/suphan/DocOrderDesc.php?id=238>.

- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรุมา เตพละกุล และ ชีระ สินเดชาธิ์. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)*. กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. (2558). *องค์ความรู้ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : คู่มือและแนวทางปฏิบัติ*. สืบค้น 25 มีนาคม 2562 จาก <https://socanth.tu.ac.th/wpcontent/uploads/2017/08/suddan-2558.pdf>.
- อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์. (2560). *หลักการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสริย์ ตียะพิพัฒน์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติริมสองฝั่งแม่น้ำปิง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2554). *เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News*. 23, 16-20.
- Duygu, S., & Duygu, U. (2010). Creative Tourism and Emotional labor: an investigatory model of possible interactions. *International Journal of Culture Tourism and Hospitality Research* 4(3), 186-197.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publication.